

Tält ja toispuolt -podcast ”Turku on naisten kaupunki”

Laura Maria Latikka: Tervetuloa tähän Tält ja toispuolt -podcastiin taas! Minä olen **Laura Maria Latikka** Maarian kirkkoherra.

Aulikki Mäkinen: Ja minä olen **Aulikki Mäkinen**, Turun tuomiorovasti. Meillä on tänään vieras, tervetuloa **Kirsi Vainio-Korhonen** Turun yliopiston Suomen historian professori.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kiitos! On mukava olla mukana.

Aulikki Mäkinen: Me ajattelimme tänään sinun kanssasi vähän keskustella naisten roolista täällä Turussa ja historian eri vaiheissa täällä Turussa, ja heistä uskonnon tulkkeina ja kirkon ihmisinä, mutta ehkä myös vähän laajemmin. Sinähän olet tutkinut paljon naisia, eikö totta?

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä, ja nimenomaan turkulaisia naisia aika pitkältäkin ajalta. Turkuhan on aina ollut naisten kaupunki. Turussa on ollut naisenemmistö niin pitkään kuin tietoja on säilynyt. Kaupunki tarjosi nimenomaan nuorille naisille paljon hyviä työpaikkoja piikoina ja palvelusnaisina, niin tänne muutettiin sitten maaseudulta sankoin joukoin.

Laura Maria Latikka: Ja tehtaissa myöhemmin [naiset työskentelivät]?

Kirsi Vainio-Korhonen: Myöhemmin tehtaissa, kyllä.

Laura Maria Latikka: Mutta kyllä se on ollut todella näkymätöntä historiaa ollut tai sellaista, mitä ei ole kerrottu sillä tavalla kirjallisesti kuten miesten historiaa?

Kirsi Vainio-Korhonen: No, kyllä se johtuu tietenkin myös historian tieteen luonteesta, että aiemmin historiatiede oli kansallista, nationalistista, keskityttiin nimenomaan kansakunnan suuriin vaiheisiin, poliittiseen sotahistoriaan, ja sitten siellä nostettiin esille tärkeitä merkkihenkilöitä, jotka olivat lähes poikkeuksetta miehiä. Mutta tällainen ns. tavallisen kansan, tavallisten ihmisten historia, sitä on tutkittu vasta lyhyen aikaa, pari-kolmekymmentä vuotta, niin kestää sitten kun se esimerkiksi historian oppikirjoihin päätyy tämäläisyyppinen tutkimustieto.

Laura Maria Latikka: Onko se päätynyt nyt?

Kirsi Vainio-Korhonen: Hyvin vähäisessä määrin, että kyllä nämä edelleenkin nämä opetussuunnitelmat etenkin Suomen vanhemman historian osalta ovat erittäin vanhanaikaisia. Aina tasaisin väliajoin yliopiston tutkijoilta pyydetään kommentteja Opetusministeriölle ja Opetushallitukselle uusista opetussuunnitelmista, ja me esitämme kaikkia hienoja ideoita, mutta ainakin tähän asti sillä vanhalla tunnutaan menevän tiukasti eteenpäin. Soisi kyllä, että vähän toisenlaisetkin tuulet siellä koulujen oppikirjoissa alkaisi vähitellen puhaltaa. Mutta se on tietysti ihan Opetushallituksen käsissä viime kädessä.

Laura Maria Latikka: Miten sinä sitten itse innostuit tutkimaan tätä alaa, jolle olet päätenyt?

Kirsi Vainio-Korhonen: Tämä on ihan tällainen klassinen tarina, että historia kiinnosti jo koulussa ja hyvin laajasti. Minä suunnittelin ensin, että minusta tulee antiikin historian tutkija, mutta se latinan kielen syvälinen opettelu oli sitten niin aikaa vaativaa, että vaihdoin sitten tänne kotimaisen historian puolelle. Toki täälläkin esimerkiksi ruotsin kieltä olen tarvinnut paljon. Kaikki minun käyttämäni lähteet ovat lähes poikkeuksetta ruotsin kielellä. Jonkin verran on siitä latinastakin tietysti hyötyä, ja sitten erityisesti, kun minä olen Turussa opiskellut, tämähän kun on Suomen vanhin kaupunki, niin totta kai se kiehtoo. Ja oikeastaan tämä Turun historia on kiehtonut läpi opiskelujen ja tutkijan uran aika vahvasti.

Laura Maria Latikka: Miten ne naiset sitten tulivat kiinnostuksen kohteiksi?

Kirsi Vainio-Korhonen: Minä olen aloittanut opiskelut 1978, ja silloin myöskin se oma tiede oli hyvin tällaista, varsinkin Suomen historia oli hyvin kansallista, nationalistista, mutta 1980-luvulla, ainakin yliopistoihin humanistiselle puolelle tuli tällainen naistutkimuksen herätys hyvin laajalla rintamalla. Ja silloiset historianopiskelijat tavallaan löysivät naiset menneisyydestä ja tuli tällainen missio tehdä myös naisten elämää näkyväksi historiassa. Minulla se juurtuu sieltä ihan -80-luvulta, että hyvin pitkän ajan takaa, ja olen sitten aika systemaattisesti vuosikymmenet... Toki muitakin ilmiöitä, mutta ainakin jollakin tavalla naiset ovat olleet aina mukana. Viime vuosina myöskin lapset, nimenomaan lapsilähtöisesti, lasten omasta näkökulmasta, olen kiinnostunut myös lasten historiasta.

Laura Maria Latikka: Sehän on kiinnostavaa! Se oli tosiaan naistutkimus se aine silloin ensin?

Kirsi Vainio-Korhonen: Joo, kyllä. Itse asiassa minä en ole koskaan, minä olen sen verran nuori kuitenkin, että en ole sitä itse opiskellut, heh, heh. Silloin kun minä tulin Turun yliopistoon, olisinko jo ollut jopa valmis tohtori, että en ole itse naistutkimusta opiskellut, mutta tämä kehitys, joka johti sitten oppiaineen perustamiseen, se alkoi jo 1980-luvulla, että minä olen ollut mukana ihan näissä ensi askelissa.

Aulikki Mäkinen: Astutaan hetkeksi tänne meidän kahteen kirkkoon, tänne Maarian pitäjän kirkkoon ja meidän Tuomiokirkkoon. Millaisia naisia sinne historian saatossa on astellut? Ajatellaan vaikka 1600-lukua ensin.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä sinne ovat aivan varmasti jo, ainakin jompaankumpaan kirkkoon. Maariahan oli silloin oma pitäjänsä, ja maarialaiset naiset ovat varmasti joka ikinen astellut tähän kirkkoon ja turkulaiset naiset Turun tuomiokirkkoon. Ihan varmasti on jokaiselle naiselle tuttu, jo ihan senkin perusteella, että jumalanpalveluksiin osallistuminen ja ehtoollisella käyminen oli jokaisen miehen ja naisen kansalaisvelvollisuus, niin jo sitä kautta kirkko tuli luonnollisesti jokaiselle tutuksi ihan jumalanpalveluselämän kautta. Mutta sitten siellä tietysti lapset kastettiin, avioliittoon vihittiin, siunattiin vainajat, niin myöskin nämä kirkolliset toimitukset, aivan niin kuin nykyäänkin tietysti toi kirkon tutuksi. Ja ennen vanhaan, kun syntyi paljon lapsia, niin varmasti oltiin useinkin siellä kastemaljan äärellä. Mutta siinä on yksi poikkeus nykyaikaan: äitiä ei siellä koskaan ollut, koska hän vielä synnytyksen jälkeen oli noin 40 päivää sellaisessa tilassa, että hän ei voinut astua kirkkorakennukseen sisään eikä osallistua jumalanpalveluselämäänsä. Hänet piti erikseen kirkottaa, ottaa uudelleen ottaa seurakunnan yhteyteen jokaisen synnytyksen jälkeen, niin hän ei voinut olla läsnä, kun hänen lapsensa kastettiin, vaan se oli sitten jonkun toisen naisen tehtävä toimia siinä tilanteessa sylikummina.

Aulikki Mäkinen: Ja siitähän tulee se, että se sylikummin tehtävä on niin tärkeä?

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä, se oli todella [tärkeä]. Hän oli aivan, ei vain symbolisesti vaan ihan käytännössä äidin sijaisena, äiti luovutti hänelle tämän oman lapsensa hoitoon tämän kasteseremonian ajaksi ja kun sinne kirkolle matkattiin. Kyllä, siitä se tulee, että se on niin tärkeä. Ja sylikummi oli aina nainen, se oli naisen tärkeä tehtävä seurakunnassa.

Aulikki Mäkinen: Tämä kirkottamisperinne (uskonnollinen riitti, jossa synnyttänyt nainen ja lapsi rituaalisesti puhdistetaan) on mielenkiintoinen, nainenhan oli saastainen. Tämä perintö siitä, että miksi näin oli, oli aika karu, mutta sitten toisaalta sen käytännön toteutus oli sille naiselle ihana, koska hän sai oikeasti levätä synnytyksestä eikä tarvinnut lähteä liikkeelle. Siinä on monta puolta, vaikka se itse opillinen osa on aika järkyttävä.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä. Se on peräisin Vanhasta testamentista, mutta minun käsittääkseni luterilainen kirkko ei teologisesti halunnut viedä eteenpäin tätä ajatusta saastaisesta naisesta vaan luterilaisessa kirkossa kirkottaminen oli aina tällainen kiitosakti, jossa kiitettiin Jumalaa tästä uudesta elämästä. Mutta kansanperinteessä tämä naisen saastaisuus synnytyksen jälkeen eli vahvana kansanperinteenä ihan 1900-

luvulle asti. Mutta kuten sanoit, se takasi synnyttäneelle äidille todellisen äitiysloman, koska kirkottomat naiset ei voinut edes omassa kodissaan oikein tarttua mihinkään, ei tehdä kotitöitä, ei mitään. Hän sai täydellisen levon 40 päivää synnytyksen jälkeen.

Aulikki Mäkinen: Se oli kyllä luksusta tällaisessa maatalousvaltaisessa maailmassa, jossa piti tehdä töitä aamusta iltaan.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä. ja tässä sitten taas näkyy yhteiskunnan maallistuminen. sitten kun tässä 1800-luvun kuluessa tästä kirkottomisperinteestä luovuttiin, sitten alkoi myöskin tällaisten synnyttäneiden naisten työnteke yleistyä, kun ei ollut enää tätä tavallaan ei kirkollista eikä tapakulttuurin estettä, niin sitten myöskin hävisi tämä tapa, että siellä äiti vaan oli pois silmistä ja lepäilemässä 40 päivää. Eli ei enää 1900-luvulla äiti kyllä mitään tällaisia 40 päivän lepolomia pitänyt. Se oli kytkeytynyt juuri tähän sekä voimakkaaseen uskonnolliseen traditioon että kansanperinteeseen.

Aulikki Mäkinen: Nämä ovat jänniä polkuja, joissa aina kuljetaan. Sinä kerroit minulle jokin aika sitten näistä Turun kättilöistä, jotka toivat myös lapsia kasteelle, ja se kytkeytyy myös rouva Braheen ja hänen kastemaljaansa, jonka hän lahjoitti Turun tuomiokirkolle.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä. Tietysti Turku oli hyvin monisärmäinen kaupunki, ja niin kuin kaupungeissa yleensä, Turussa syntyi paljon lapsia myös avioliiton ulkopuolella. Ja joskus tällainen nuori äiti, joka synnytti isättömän lapsen, niin hän oli myöskin hyvin yksinäinen. Hänellä ei ollut [tukiverkostoja]. Ehkä hän oli tullut jostain maaseudulta kaupunkiin, hänellä ei ollut samanlaisia turvaverkkoja kuin kaupungeissa pitkään asuneilla oli paljon sukulaisia ja muuta, hän oli hyvin yksinäinen. Siinä tilanteessa oli kättilön velvollisuus, koska äiti ei itse voinut viedä lasta kirkkoon kasteelle, niin silloin oli kättilön velvollisuus huolehtia siitä, että lapsi kastettiin kirkkolain mukaan. Aikaa oli 8 päivää syntymästä. Yleensä lapset kastettiin jopa samana päivänä tai viimeistään seuraavana tai sitä seuraavana päivänä pitkälle tuonne 1800-luvulle asti. Se oli synnytyksessä auttaneen, koulutetun kättilön velvollisuus huolehtia siitä, että lapsi kastettiin. Ja tämä tarkoitti sitä, että hän itse toimi sylikummina ja toi sitten lapsen kasteelle kirkkoon.

Laura Maria Latikka: Ja se kättilö oli, luin sinun tai teidän kirjasta, yksi ensimmäisiä ammatteja, joihin naisia koulutettiin, ja Tukholmassa.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä. Siis kättilökoulutus on suomalaisen naisen ensimmäinen ammattikoulutus, että siinä oli, voi puhua ihan professiosta, jossa oli säännelty koulutus ja siinä suoritettiin tutkinto, josta sai todistuksen ja sitten tällaisen laillistamisen. Eli kättilöt olivat 1700-luvun alusta asti samalla tavalla laillistettuja kuin lääkärit tai väliskärit tai apteekkarit, jos he olivat koulutettuja. Tietysti oli paljon tällaisia apuvaimoiksi kutsuttuja naisia, joilla ei ollut mitään koulutusta. Mutta jos kättilö oli koulutettu. Turussakin toimi ihan kaupungin palkoissa kaupungin kättilöitä, joilla oli tämä koulutus. 1700-luvulla se hankittiin Tukholmasta, mutta sitten kun Suomi liitettiin osaksi Venäjää, niin nämä keskeiset toiminnot siirtyivät ensiksi Turkuun, josta tuli pääkaupunki. Ja kättilökoulutus siirtyi sitten Turkuun ja alkoi täällä 1816. Mutta sitten jo 1832 se siirtyi edelleen Helsinkiin Turun palon jälkeen, mutta toimi täällä semmoisen vajaan 20 vuotta.

Laura Maria Latikka: Sanotaan nyt siis kirjan nimi on *Naisten kaupunki* siitä puhuin ja sain tämän tiedon. Ehkä siitä naisten työnteosta voisi kuulla lisääkin, mitkä ne varhaiset juuret ovat sille, että naiset tekivät kodin ulkopuolella töitä, kodeissahan he ovat aina tehneet paljon töitä.

Kirsi Vainio-Korhonen: Naiset ovat tehneet paljon kodeissa, mutta se tärkein, jos ajatellaan tällaista ansiotyötä, niin kyllä sekin oli siellä, voisi ehkä sanoa kotitaloudesta. Ei välttämättä yksinomaan siellä isäntäperheen, kodin sisällä, vaan esimerkiksi ulkorakennuksissa ja muutenkin kaupungin alueella käytettiin paljon, tai tarvittiin palvelijoita ja juuri näitä naispalvelijoita, piikoja tekemään monenlaisia työtehtäviä. Se on ehdottomasti ollut se naisten tärkein ansioiden lähde ihan tuonne 1800-luvulle asti. Sen jälkeen tuli

tehdastyö, mutta kuitenkin. Mutta sitten jos ajatellaan, kätilöt mainittiin, heillä oli tämä ammattikoulutus. Kyllä naiset sitten saattoivat ansaita esimerkiksi monenlaisilla käsitöillä. He eivät voineet kouluttautua käsityöläismestareiksi, mutta oli tällaista monenlaista ompelutyötä, jota räätälit eivät tehneet ja jota naiset siten tekivät ansiotyönä ihan siihen asti, että mm. Turun tuomiokirkossa on naisten vielä tänäkin päivänä tallella naisten ompelemia messukasukoita. Eli siinä tarvittiin tällaista myöskin kirjontataittoa, ja se oli nimenomaan tällaista, jota naiset osasivat tehdä. Kaikenlainen puhtaanapitoon liittyvä työ oli tällaista naisten ansiotyötä, siivous, pyykinpesu, mankelointi, silittäminen. Tällaisia töitä, joista naiset saattoivat ansaita työtuloja. Itse asiassa näitä töitä tekeviä naisia löytyy myöskin kirkon tileistä. Kirkko oli sellainen organisaatio, että siellähän käytettiin esimerkiksi paljon tekstiilejä. Siellä tarvittiin paljon tekstiilejä. Oli näitä erilaisia pappien vaatteita, alttarivaatteita ja muita tällaisia, niin niiden valmistus ja puhtaanapito oli naisten työtä. Ja tämä työ näkyi kirkon tileissä siinä, että siitä on naisille, ja nimenomaan naisille maksettu. Turun tuomiokirkko ja Maariankin kirkko valaistiin hyvin pitkään ennen kaasu- ja sähkövalojen tuloa kynttilöillä. Nämä kynttilät olivat nimenomaan naisten valmistamia ja kirkon tileistä löytyy tietoa siitä, että naisille on maksettu kynttilöiden teosta. Ja voitte varmaan kuvitella näissä valtavissa rakennuksissa niitä kului todella paljon. Sitten kun näissä rakennuksissa paloivat kynttilät, jotka siihen aikaan saattoivat olla aika savuttaviakin, niin kirkon tilat nokeentuivat ja mustuivat, ja niitä täytyi pestä ja puhdistaa. Tämä oli taas sellaista naisten työtä, josta seurakunnat maksoivat nimenomaan naisille. Sitten jos ajatellaan jumalanpalveluselämää, niin tällainen keskeinen elementti siinä kuin ehtoollisleipä, niin ehtoollisleivät olivat myös naisten valmistamia ja naisten paistamia ja heille maksettiin palkkaa tästäkin työstä. Eli ihan tämä vanhempi seurakunta ja seurakunnat ja kirkko itse asiassa tarvitsivat tähän toimintaansa hyvin paljon naisten arkista työtä, josta nimenomaan myöskin maksettiin heille. Se ei ollut mitään tällaista ilmaista työtä.

Laura Maria Latikka: Kiinnostavaa. Sitten on ollut puoliset kuitenkin hyvin pitkään jo – katolisesta ajasta on pitkä aika ja se oli melko lyhytkin sitten loppujen lopuksi. Naisethan tekivät myös puolisoina työtä eri aloilla, kauppiaiden puoliset ja hallinto- ja virkamiesten puoliset ja näin ja myös papin puoliset, ja se on kyllä niin pitkään säilynyt, että minäkin muistan. Sinäkin Aulikki varmaan muistat, kun itsestään selvästi papin tai piispan puoliso emännöi tilaisuuksia ja teki varmaan paljon sellaista työtä, joka ei sitten näkynyt oikein kenellekään.

Kirsi Vainio-Korhonen: Joo, tämä on tosiaan tosi pitkä perinne. Ne menevät varmasti ihan tuonne keskiajan Turkuun. Minä puhuisin tässäkin kotitaloudesta, että kotitalouden johdossa oli miehen puoliso. Ja ei sillä oikeastaan ollut väliä tosiaan oliko se kauppiaan kotitalous tai käsityöläismestarin talous tai kirkkoherran kotitalous. Yhtä lailla kaikki kotitaloudet, niissä tarvittiin paljon naisten työtä ja tätä naisten tekemää työtä, ja sitä ohjasi viime kädessä nimenomaan tämän miehen kotitalouden päämiehen puoliso, ja pappilassa se oli tietysti papin vaimo. Hänen vastuullaan oli tietysti vieraiden kestitseminen, niin kuin tässä puhuttiin, satojen vuosien ajan. Pappilathan olivat paikkoja, joissa pysähdyttiin mielellään, että siellä kulki vieraita jatkuvana virtana ja siellä järjestettiin kaikenlaisia seurakuntaelämään liittyviä tilaisuuksia. Nämä kaikki sitten organisoivat ja järjestivät viime kädessä papin puoliso. Eli niin kauan kuin pappila oli tällainen seurakunnan keskus 1970-luvulle asti suurin piirtein Eikö vaan?

Laura Maria Latikka: Kyllä.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kun tuli tämä veromuutos, että...

Laura Maria Latikka: Ja tässä Maarian pappilassahan on viljelty, on iso puutarha ja...

Kirsi Vainio-Korhonen: Ja kaikissa pappiloissa. Sehän oli osa papin palkkaa, että oli myöskin viljelysmaata. Myöskin karjaa oli aina, kaikenlaista kotieläintä, niin tämä kaikki oli sitten viime kädessä papin vaimon vastuulla. Se oli hyvin laaja ja työteliäs tehtävä, ja vaimo oli papille aivan välttämätön. Ei tällainen pappilakotitalous olisi pyörinyt ilman tätä papin vaimon työpanosta. En oikein usko, että löytyy sellaista pappia, joka ei olisi ollut naimisissa, varmasti olivat hyvin harvassa. Sitten vanhemmiten jos jäätiin leskeksi,

niin joku tyttäristä astui sitten äidin tilalle vastaamaan näistä papin vaimon tehtävistä, jotka olivat laajat ja raskaat.

Aulikki Mäkinen: Turkuhan tuntee merkittäviä kirkkoherrojen puolisoja, niin kuin tietysti **Jenni Tallgren**, mutta varmasti myös muita, jotka eivät rajoittaneet sitä elämäänsä pelkästään sen kodin piiriin, vaikka siellä oli paljon tekemistä kaikin tavoin, vaan jotka [puolisot] myös olivat mukana kulttuurielämässä ja joilla oli omia kiinnostuksen kohteita ja intohimon kohteita, ja sillä lailla veivät asioita eteenpäin myös tässä kaupungissa.

Kirsi Vainio-Korhonen: Ilman muuta näin, ja varmasti tämä on korostunut erityisesti siinä vaiheessa, kun naisillakin on mahdollisuus kouluttautua aika pitkällekin, ja sitten jos nainen solmi avioliiton vaikkapa kirkkoherran kanssa, niin ehkä se oma urapolku jäi vähän syrjään, mutta sitä omaa tietotaitoa saattoi toki hyödyntää monella tavalla siinä asemassa, jossa sitten oli, ilman muuta näin.

Aulikki Mäkinen: Palataan hetkeksi takaisin näihin tavallisiin naisiin. Papisto oli tietysti kaikki miehiä, heillä oli mahdollisuus teologiseen koulutukseen ja sillä lailla he loivat teologiaa, oppia ja sen tulkintaa, mutta naisilla oli kuitenkin ihan oma roolinsa kuitenkin tässä uskon kannattelijoina.

Kirsi Vainio-Korhonen: Joo, sellainen rooli, jota ei ehkä useinkaan muisteta, nimittäin pienten lasten opettajina. Luterilainen uskohan lähtee siitä, että jokaisen on kyettävä itse tutustumaan uskonnollisiin teksteihin, jokaisen tulee itse lukea Raamattua, ja sillä tavalla itse sisäistää myös usko. Tähänhän liittyi se, että jo 1600-luvulla edellytettiin, että kaikki aikuiset, sekä miehet että naiset, osaavat lukea. Ja aikana, jolloin ei ollut minkäänlaisia kouluja tavallisille ihmiselle, ennen kansakoulun tuloa 1800-luvun lopulla, niin tänä aikana tämä lukutaidon opettaminen ja tällainen uskonnon alkeiden opettaminen oli perheiden tehtävä. Se oli ihan kirkkolaissa. Siellä puhutaan toki vanhemmista, mutta useimmiten se toki oli äiti sitten, joka lapsensa opetti lukemaan ja opetti heille rukoukset, kymmenen käskyä ja niin edelleen. Lukukirjanahan oli usein Katekismus, jota myös sitten lukusilla ja rippikoulussa kuulusteltiin. Tällä tavalla naiset ovat vuosisatojen ajan luterilaisessa kirkossa tehneet valtavasti tällaista uskonnollista opetustyötä, kun he ovat jälkikasvulleen antaneet sekä lukutaidon että uskonnollisen tiedon perusteet. Tätä ei useinkaan muisteta.

Aulikki Mäkinen: Ja he ovat vastanneet myöskin lasten uskonnollisiin kysymyksiin.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä.

Aulikki Mäkinen: Ja tulkinneet näin Katekismusta ja Raamattua.

Kirsi Vainio-Korhonen: Kyllä. Ja näissä vanhoissa Katekismuksissahan on paljon kysymyksen muotoon kirjoitettua tietoa, että mitä mikin tarkoittaa. Nehän on moni kuitenkin aika abstrakteja asioita, niin varmasti niistä on keskusteltu. Lapsethan ovat herkkiä kysymään, että miksi ja mitä, miksi näin?

Aulikki Mäkinen: Onneksi he kysyvät. Se olisi kauheata, jos he eivät kysyisi. Joo, kun sinä kuljet vaikka Turun tuomiokirkon käytävää, kuuletko sinä siellä naisten äänen?

Kirsi Vainio-Korhonen: Minä ehkä enemmän mietin sitä, että minä kosketan samoja tiloja, joissa, aivan samoja tiloja, joissa kauan sitten eläneet ovat kulkeneet, mitä he ovat koskettaneet. Minä koskettelen usein paikkoja, joissa minä käyn, esimerkiksi Tuomiokirkossa. Minulla tulee aina mieleen tämä, että tässä on ennen minua näissä tiloissa kulkeneet niin monet naiset, ihmiset. Ja kyllä minä sitten mietin...Minä ehkä mietin sitä myöskin usein, että mitä he ovat missäkin osassa kirkkoa tehneet, ja aina kun menen sinne isoon sakaristoon, niin minä mietin näitä isättömän lapsen synnyttäneitä nuoria naisia, joille kirkottaminen ei ollut mikään iloinen juttu vaan hehän joutuivat sitten lain mukaan kirkkoherran tai jonkin papin ripitettäväksi, ja tämä rippi tapahtui sitten siellä sakaristossa. Silloin tämä nainen polvistui tähän sakariston tililattialle, niin kyllä minä senkin muistan aina, kun minä astun siihen tilaan, täällä he ovat olleet polvillaan.

Aulikki Mäkinen: Tämä on hieno asia! Tämä on asia, jonka minä vien mukana sinne meidän Tuomiokirkkoon. Koska minä itse ajattelen näin kulkiessani siellä, minäkään en kuule ääniä, mutta minulla on koko ajan sellainen olo, että nämä seinät kantavat mukanaan menneiden sukupolvien pyynnöt, kiitokset, huokaukset ja pelot. Minä ajattelen, että se on yksi osa, joka tekee siitä pyhän paikan. Että he ovat tulleet, tuoneet sinne koko elämänsä ja se on ollut paikka, jossa Jumala on ollut heitä lähellä. Ja minä ajattelen, että siihen liittyy valtava lupaus. Jos minä uskon näin, minä uskon myös näin on myös meille ja tuleville sukupolville. Mutta siellä on tehty myös asioita, on tehty kauniita asioita, minä pidän todella ihanana asiana sitä, kuinka nämä isättömät lapset, jotka on tuotu kasteelle, ovat ihan samassa arvossa siinä kastehetkessä kuin sen aatellisperheen lapsi, joka sinne tuodaan, ei ole mitään eroa. Ja siinä on minusta kristinuskon kauneus. Mutta sitten kristinuskoon liittyy, miten sitä on tulkittu ja miten paljon sitä on käytetty myös niin, että sillä on alistettu tai nöyrytetty. Ja sehän näkyy nyt näiden naisten historiassa, kumpikin puoli tässä. Ja minä ajattelen, että meidän tehtävämme on pitää mielessä nämä molemmat puolet, että me toimisimme niin, että jokainen voi tullessaan kokea olevansa samasta armosta osallinen.

Laura Maria Latikka: Kyllä. Minulla on vahvoja muistikuvia ja kokemuksia sellaisesta, jossa nämä asiat ovat tulleet todeksi. Ehkä siihen alttarille polvistuminen esimerkiksi, jos on rippikouluryhmässä joku nuori, joka ei ehkä missään muualla ole samassa joukossa ja samassa rivissä muiden kanssa.

Kirsi Vainio-Korhonen: On hyvä, kun nostit tämän esiin. Koska aikaisempi yhteiskunta oli niin voimakkaasti sääty-yhteiskunta, mutta nimenomaan seurakuntaelämässä oli tällaisia hetkiä, jolloin kaikki olivat samalla viivalla. Ja yksi oli rippikoulu ja kun mentiin ensimmäiselle ehtoolliselle. Se on myös aikaisemmin ollut sellainen, että siinä ei ole eroteltu säädyn mukaan vaan koko ikäluokka, eikä sukupuolenkaan mukaan, vaan siellä on todella koko ikäluokka tytöt ja pojat rinta rinnan. Sitä minä olen usein miettinyt, että miten, sanotaan ihminen, joka eli 200 vuotta sitten, että miten he kokivat tämän tilanteen, jossa ylitettiin kaikki tällaiset sekä sääty- että sukupuolirajat, kuten esimerkiksi konfirmaatiossa.

Laura Maria Latikka: Voi kun saataisiin joku heistä kertomaan! Sellaista minä vielä mietin, että tällä hetkellä tai nykyään monissa suurakuntien tilaisuuksissa ja myös jumalanpalveluksissa on naisia enemmän kuin miehiä, ja voi olla paljonkin enemmän, niin näetkö sinä Kirsi, että onko sillä jotkin juuret ja kuinka pitkälle? Osaatko selittää tai arvioida?

Kirsi Vainio-Korhonen: Aikaisemminhan kun jumalanpalveluselämä ja ehtoollinen olivat tällainen kansalaisvelvollisuus, niin silloin varmasti, ja kirkko oli tuolloin tärkeä kokoontumispaikka. Siellä kuultiin kaikki uutiset, niin saarnastuolissa tai kirkonmäellä. Sinne tultiin kyllä suurin joukoin, sekä miehet että naiset. Mutta muistan lukeneeni, että silloin 1800-luvun kuluessa erityisesti kaupunkiseurakunnissa alkoi näkyä, että seurakunta alkoi, siis se seurakunta, joka oli läsnä jumalanpalveluksessa, alkoi naisistua. Silloin kun ihmisillä alkoi olla enemmän väljyyttä päättää siitä, että osallistuuko tai ei, niin siitä lähtien varmasti tämä naisistuminen on ollut tällainen trendi, mutta en tiedä miksi näin on. Mutta kyllä se on ainakin jo tuolta 1800-luvulta ollut näkyvissä.

Aulikki Mäkinen: Joo, ja se liittyi varmaan myös uskonnollisuuden muutokseen, pietististen herätysliikkeiden myötä tämä ero jotenkin tosiuskoviin ja muihin syntyy tietysti... Ja valistuksen aika tietysti synnyttää yksilön. Sillähän on varmaan monta juurta.

Kirsi Vainio-Korhonen: Minä uskon näin.

Aulikki Mäkinen: Tietysti pietismikin on lopulta vain valistuksen käänköpuoli ja lapsi, ja kaikkihan kulkevat samassa virrassa.

Kirsi Vainio-Korhonen: Mutta ehkä tällainen, minun käsittääkseni kaupunkiseurakunnissa se on tulkittu tällaiseksi maallistumisen esiinmarssiksi tämä, että miehet jättäytyvät pois, mutta naiset kuitenkin jostain

syystä, osa naisista jäävät, että naiset ovat kuitenkin jotenkin pitempään kokeneet sen uskon ja seurakuntaelämän, siinä on ollut heille annettavaa ehkä enemmän kuin miehille. En tiedä. Voisiko näinkin ajatella?

Aulikki Mäkinen: Varmaan voi. Nyhän me näemme mielenkiintoisesti tilanne, jossa nuoret miehet tulevat kirkkoon.

Kirsi Vainio-Korhonen: Sehän on jännittävää!

Aulikki Mäkinen: Sillä lailla historian kaaret kulkevat, sekin on ihan jännä juttu.